

Sociální psychologie II.

Setkání s osobou

IDENTIFIKACE

Je osoba relevantní naší motivaci?

NE

STOP

Automatické procesy

Věk, pohlaví, barva kůže...

ANO

Kontrolované procesy

KATEGORIZACE

NE

Jsem zaangažovaný? Vyvolává osoba alespoň minimální zájem?

Pracovnice univerzity, akademik

Čím větší zájem o osobu kvůli osobě samotné tím menší tendence stereotypizovat a kategorizovat x zájem spíš o roli, kterou člověk zastává

Sedí kategorie?

ANO

STOP

ANO

NE

INDIVIDUALIZACE

Akademička, ale hodně neformální

PERSONALIZACE

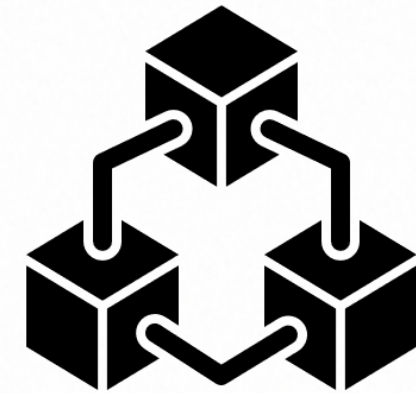
Kája co má ráda kočky a je od rána

Model duálních procesů

Schémata

- Naučené / vytvořené vzorce chování a myšlení
- Pro zacházení s objekty a událostmi (vnímání i exekuce)
- Různé úrovně složitosti (mávání x protokol setkání s britským panovníkem)

Behaviorální

Kognitivní

Sociální schémata

Prototyp

**Schémata
sociálních
rolí**

Scénáře

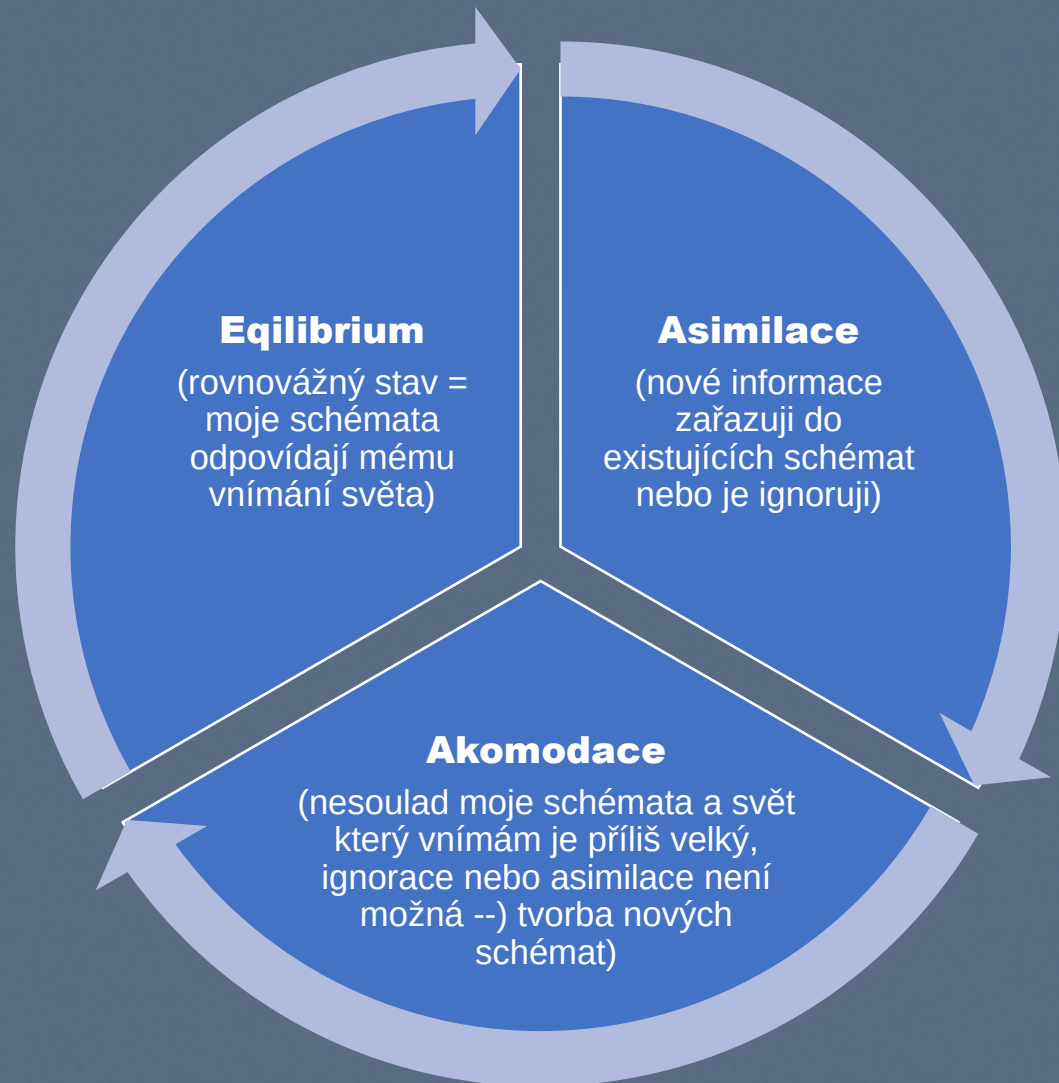

Stereotypy

**Schémata
sebesama**

Tvorba poznání – Jean Piaget

Setkání s osobou

PRIMÁRNÍ KATEGORIZACE: Odehrává se bezprostředně při percepci osoby

Zaměření POZORNOSTI na atributy, vlastnosti

Vyvolává osoba alespoň minimální zájem?

ANO

NE

POTVRZUJÍCÍ KATEGORIZACE: Interpretace informací se zřetelem k existujícím kategoriím

V případě neúspěchu

REKATEGORIZACE: Osobu lze zařadit, ne však podle dosavadních kategorií, vytváření nových, subkategorie

V případě neúspěchu

INTEGRACE Z JEDNOTLIVOSTÍ: Analýza osoby znak po znaku (situace, kdy nelze použít kategorizaci)

Na kategoriích založené afekty, kognice a behaviorální tendence

Na jednotlivých znacích založené afekty, kognice a behaviorální tendence

Možné veřejné projevy chování

Je další poznávání osoby potřebné?

ANO

NE

STO

V případě úspěchu

V případě úspěchu

Spojité model procesu formování dojmu

Stereotypy

Zobecnění vlastností skupiny na jednotlivce
Redukce jeho / její jedinečnosti

Stereotypy

Stereotypy – co s nimi

- Redukují druhé na moji mentální reprezentaci skupiny
- Zpracování emoce + práce na kognitivním systému
- (na kategoriích založené afekty + tvorba nových schémat)

Cvičení – enemy image

1. Zamyslete se nad něčím, co Vám je nepříjemné, jaké chování druhých ve Vás vzbuzuje negativní emoce. (napište si pár příkladů) **S**
2. Najděte skupinu, která dělá něco, co nemáte rádi, nesouhlasíte s tím, vadí Vám to... Pojdte napsat co za skupinu(y) to je a o jaké chování se jedná. **N**
3. Pojdte napsat, co všechno je s nimi špatně, kam až může vést, pokud by skupina dostávala prostor co všechno zlého dané chování způsobuje. („Je to špatně protože...“) **S**
4. Napište si větu ve formě: “Cítím jsem se {**POCIT**}, protože on/ona/oni {**KDO**}, jsou {**ODSUDEK, NÁLEPKA**} a dělají to a to {**ČINNOST**}.” **S**
5. Napište větu ve formě : “Když {**POZOROVÁNÍ / ČINNOST**}, tak se cítím {**POCIT**}, protože bych si přál(a) {**PŘÁNÍ / POTŘEBA**}. **S**
6. + Zopakujte kroky 4. + 5. (2-3x) **N / S**
7. Napište co ai potřebují lidé ve skupině, když dělají, co dělají? “Když dělají {**ČINNOST**}, asi by si přál(i) {**PŘÁNÍ / POTŘEBA**}. **N / S**

S = SDÍLET

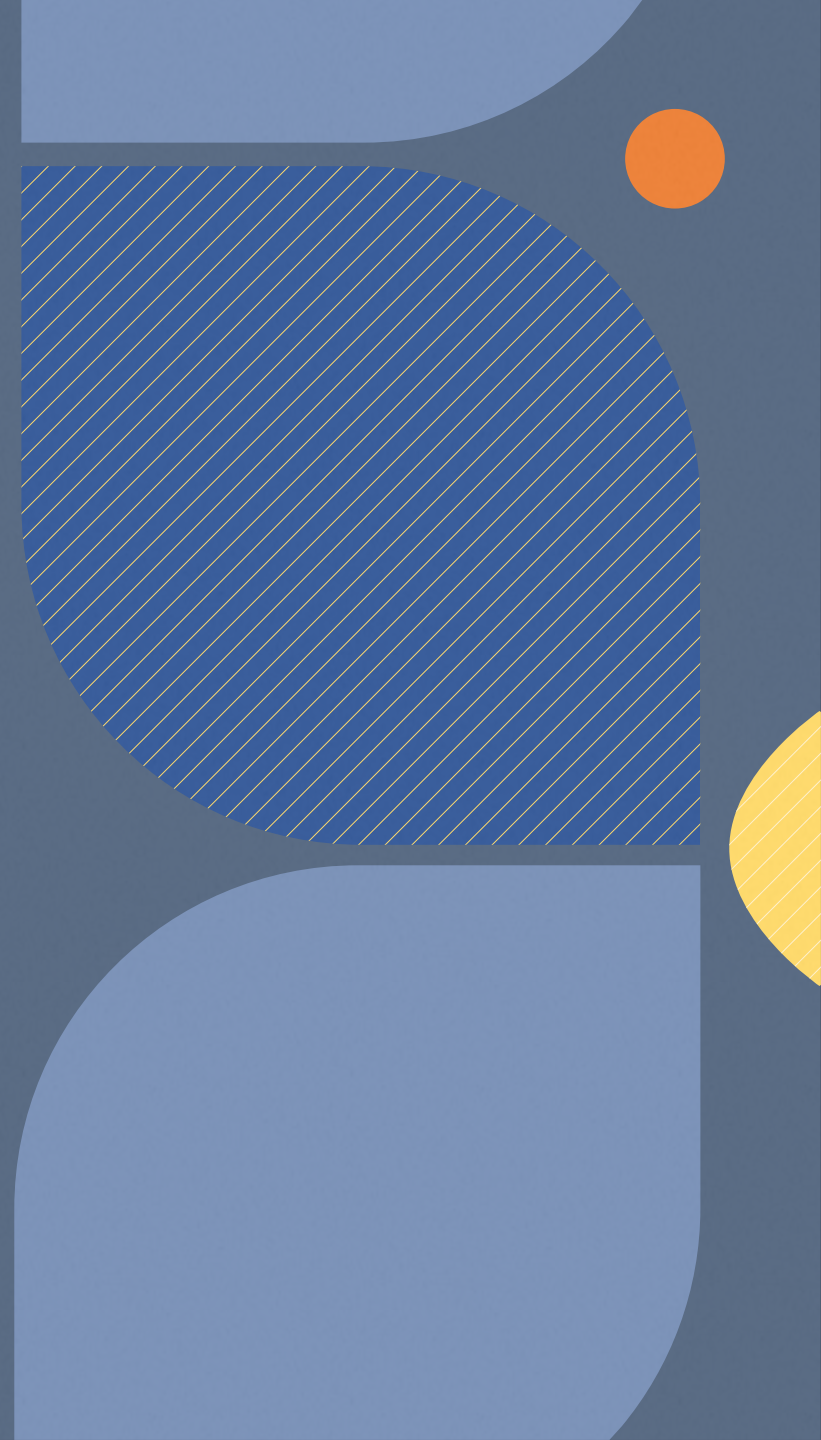
N = NESDÍLET

Cvičení – reflexe

1. Jaké to bylo?

2. Co to s Vámi udělalo?

3. Co to udělalo s Vaším schématem?

Stereotypy – co s nimi

- Redukují druhé na moji mentální reprezentaci skupiny
- Zpracování emoce + práce na kognitivním systému
- (na kategoriích založené afekty + tvorba nových schémat)

Nutnost nových informací a motivace + důvěry v informace

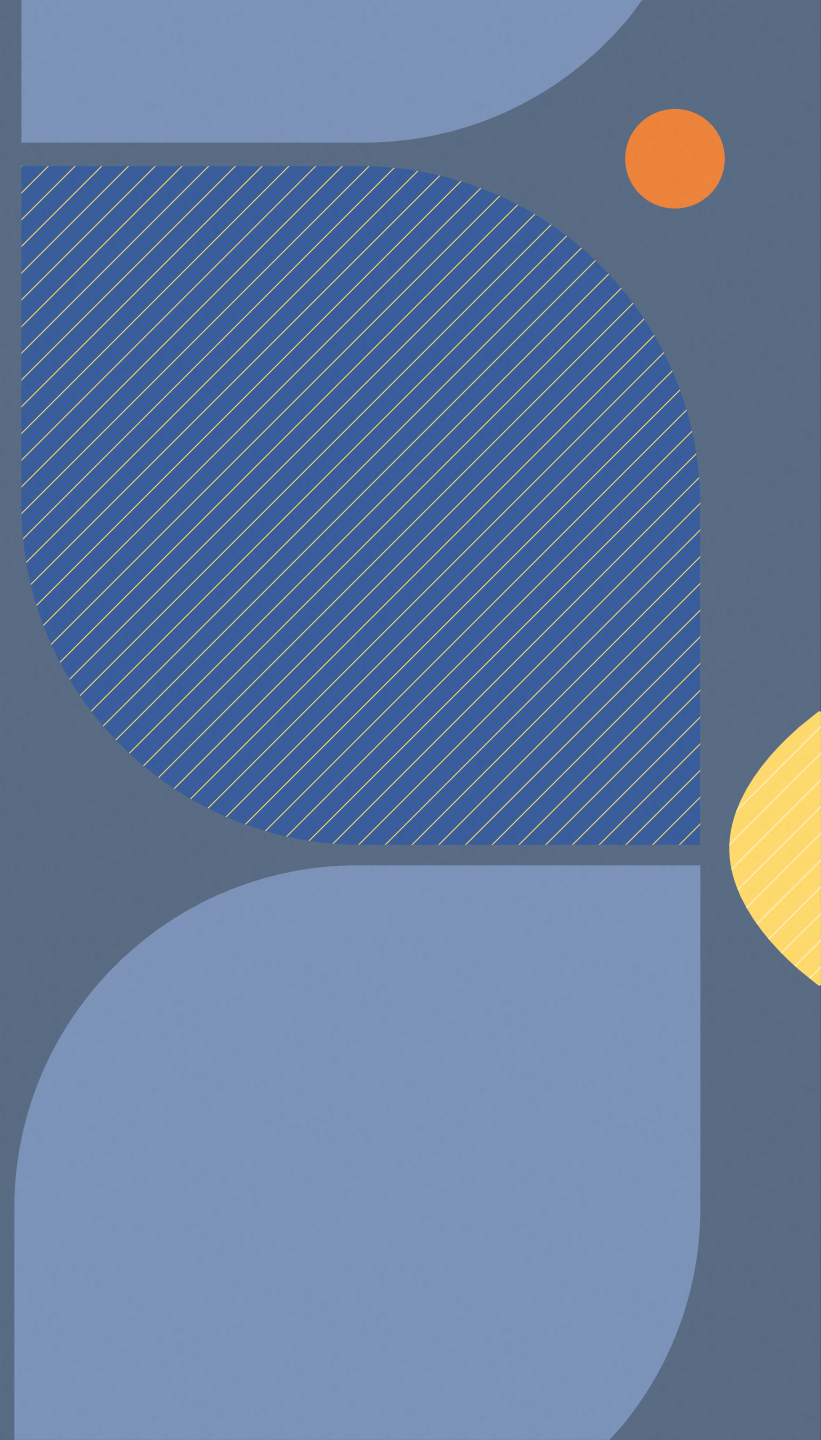
- Setkání s osobou
- Cestování
- Vyprávění
- Četba knih
- Sledování videí...

Dehumanizace

- Proces, při kterém přestávám vidět druhého (druhé) jako (rovnocenné) lidské bytosti
- Spojená se sníženou citlivostí k individualitě daného jedince (jedinců)
- Vztah se stereotypy, předsudky a diskriminací
- Vzniká morální nerovnost

Dehumanizace – faktory vzniku

- Kategorizace
- Vzdálenost
- Deindividuace
- Špatná zkušenost
- Vnější vlivy (propaganda, konflikt, média, historie...)

Dehumanizace – důsledky

- "Pokud svobodný muž postaví někomu past, aby ho zabil, ale past nezabije, a obětí pasti je závislý muž, pak ten, kdo postavil past, bude pokutován částkou 2 mincí stříbra. Pokud obětí pasti je svobodný muž, bude potrestán smrtí.,,
- **avílové** (privilegovaná a nejbohatší vrstva, přestupky vůči nim se řešily formou odvety)
- **muškéni** (neprivilegované svobodné obyvatelstvo, přestupky vůči nim se řešily formou pokuty)
- **otroci** (nesvobodné obyvatelstvo, přestupky vůči nim se řešily formou pokuty placené jejich pánovi, otroky bylo dále možné kupovat a dědit, sami otroci mohli mít vlastní majetek a mohli se ženit se svobodnými ženami)

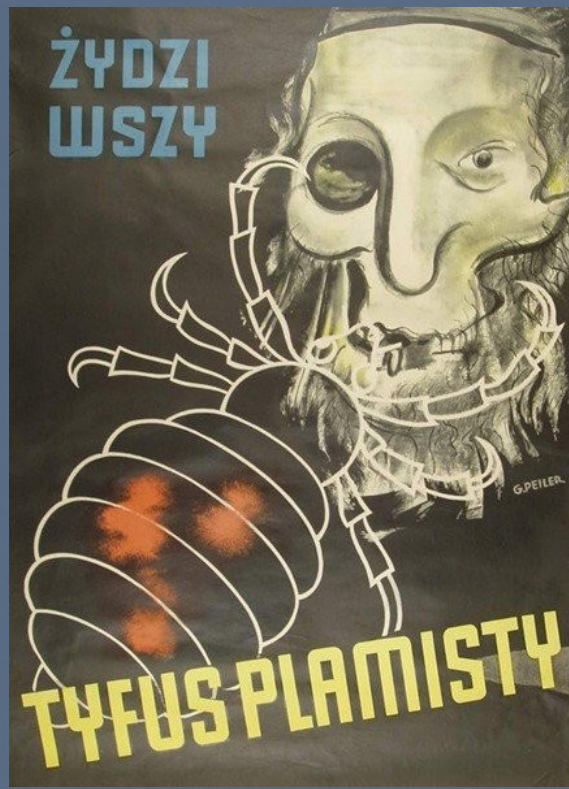
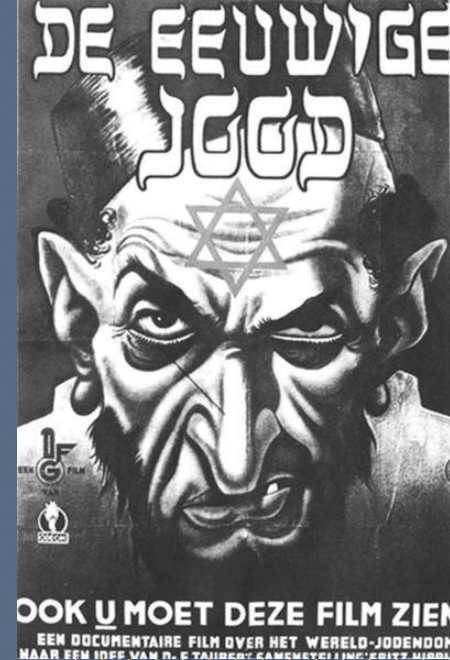
Dehumanizace – psychologický mechanismus?

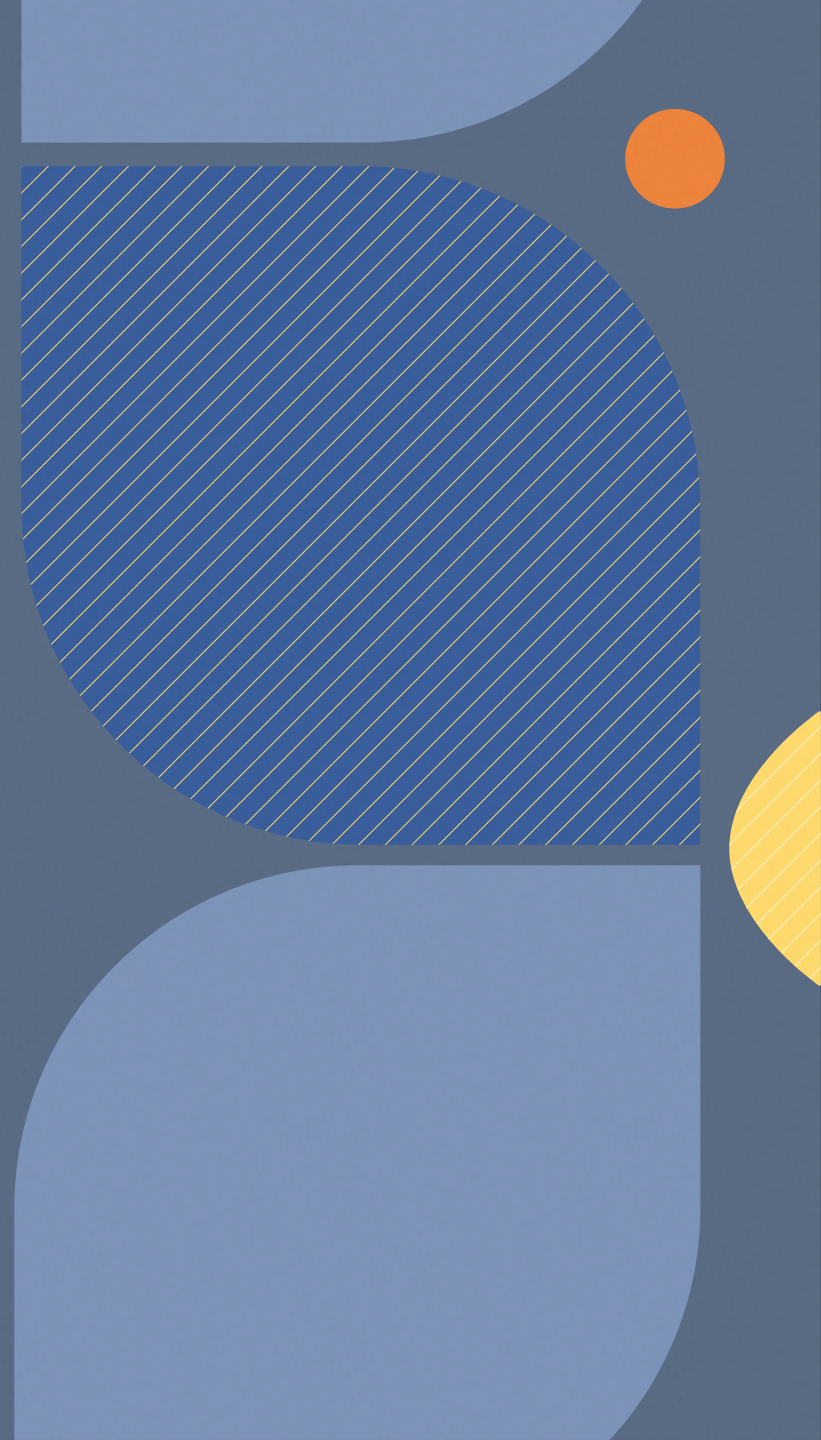
- Vyrovnávání se s zemědělskou revolucí a změnou způsobu života
 - Přejít od animismu k zemědělským náboženstvím
 - Dany Naveh a Nayakové v Indii
 - Mansan
- „Když je antropolog Danny Naveh vyzpovídal, vysvětlili, že všichni sloni jsou mansan. "My žijeme v lese, oni žijí v lese. Všichni jsme mansan . . . Stejně jako medvědi, jeleni a tygři. Všechna lesní zvířata. A co krávy? "Krávy jsou jiné. Musíš je všude vodit. A co slepice? 'Ty jsou nic. Nejsou mansan. A lesní stromy? "Ano - žijí tak dlouho. A čajové keře? 'Ach, ty pěstuju, abych mohl prodávat čajové lístky a kupovat si v obchodě, co potřebuju. Ne, ty nejsou mansan."

Dehumanizace - výzkum

- Albert Bandura
- „Kontrola výsledků“
- 3 skupiny:
 - Dehumanizovaní („banda odporných zvířat“)
 - Humanizovaní („vnímavá a chápající skupina“)
 - Neutrální („...“)
- Elektrické šoky různé intenzity (1 – 10)

Dehumanizace - praxe

Morální vyvázanost / odpojení

- Bandurův předpoklad: **Během socializace přijímáme a internalizujeme morální normy.**
- Rozvoj osobní kontroly myšlenek a činů, poskytující pocit sebeúcty a uspokojení
- V některých situacích může být morální sebecenzura vyřazena (redukce napětí)

Mechanismy morálního odpojení

- **Morální ospravedlnění** (předefinování skutku)
(„Pomáháme tím většímu dobru.“ „Však ono mu to pomůže.“)
- **Užití eufemistického jazyka**
(„Speciální vojenská operace.“ „Dostal lehce po papuli.“)
- **Přemístění zodpovědnosti** (na „oběť“, mohli si za to)
(„Zachraňujeme tam demokracii.“ „Říkala si o to.“)
- **Rozšíření odpovědnosti** (na „nás“ – deindividuace)
(„Takhle to tenkrát bylo normální.“ „Tohle dělá každý rodič.“)
- **Minimalizace následků**
(„Svět si na to brzo ani nevzpomene.“ „Je to malá daň.“)
- **Výhodné srovnávání**
(„Oni nám uřezávají hlavy, my je jenom mučíme.“ „A co dělá stát XY v zemi Z?“)
- **Dehumanizace**
(„Vždyť je to verbež.“ „Ona je stejně úplně blbá.“)

Bystander efekt

- Difúze zodpovědnosti
- Výzkum na základě šoku z reálných událostí
- Latané a Darley
- „Vyplňování testů v místnosti“
- 3 skupiny:
 - Probandi sami
 - 3 lidé
 - 4 lidé
- Sledovaná reakce

Co s tím?

- Být si mechanismů vědom (stereotypizace / dehumanizace / deindividuace/ Baystander efekt)
- Věnovat se připojeným emocím, dát jim prostor, přijmout je, slyšet je
- Hledat potřeby za nimi
- Posilovat uvědomění své osobní zodpovědnosti (Locus)
- Přiznej chybu
- Trénovat výstupy z komfortní zóny (sociální)

„Pane starosto, milí Vídeňané! Doufám ve Vaše pochopení, a proto Vás chci nyní poprosit, abyste společně se mnou vzpomněli na mého otce, který zahynul v Terezíně, na mého bratra, který zahynul v Osvětimi, na mou ženu, která nechala svůj mladý život Bergen-Belsenu. Neočekávejte však ode mne slova nenávisti. Ostatně, koho bych měl nenávidět? Znal jsem pouze oběti, neznám však pachatele. Alespoň je neznám osobně – a obviňovat někoho neosobně, kolektivně, to striktně odmítám. Neexistuje žádná kolektivní vina. A věřte mi, že to neříkám poprvé. Tvrdil jsem to od prvního dne svého osvobození z koncentračního tábora. Věřím, že by bylo zločinem označit za kolektivně vinné Rakušany, kterým je dnes méně než padesát let. Řečeno psychiatrickou terminologií: byl by to zločin, pokud by se nejednalo o případ šílenství, a navíc i krok zpátky k ideologii nacionálně socialistické rasové nadřazenosti.“

